

Pisarnica MINISTARSTVO PRAVDE

Priloga: 26.02.2020				
Org. jed.	Upr. i/s. inst.	Pod. org.	Prilog	Vrijednost
UPI-02-037/20-35				

MINISTARSTVO PRAVDE CRNE GORE

Služba za pravne, kadrovske i kancelarijske poslove

PREDMET: Zahtjev za slobodan pristup informacijama

Na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama (Sl.list CG br.44/12), molim da mi se dostavi informacija koliko je bilo angažovanih lica za podršku u periodu 2018-2019. godina, pojedinačno za svaku godinu i po sudovima, te koliko je djece bilo obuhvaćeno podrškom?

Podgorica,

25.02.2020. godine

PODNOŠILAC ZAHTJEVA

CRNAGORA

MINISTARSTVO PRAVDE

Broj: UPI 02-037/20-35/2

Podgorica, 11.03.2020. godine

Na osnovu čl. 30 i 29 stav 1 tačka 1 Zakona o slobodnom pristupu informacijama ("Sl.list CG", br. 44/12 i 30/17), Ministarstvo pravde postupajući po zahtjevu [redacted] iz Podgorice, broj UPI 02-037/20-35/1 od 26.02.2020. godine, radi pristupa informaciji, donosi

RJEŠENJE

Djelimično se usvaja zahtjev [redacted] iz Podgorice, broj UPI 02-037/20-35/1 od 26.02.2020. godine, pa joj se dozvoljava pristup kopiji Izvještaja o primjeni instituta "Lice za podršku djetetu u postupcima u vezi sa porodičnim odnosima" za period novembar 2017 – oktobar 2019. godine.

Pristup informaciji iz stava 1 ovog rješenja ostvariće se dostavom kopije informacije, putem pošte, preporučenom pošiljkom na adresu [redacted] Podgorica.

Odbija se zahtjev [redacted] iz Podgorice, broj UPI 02-037/20-35/1 od 26.02.2020. godine, u dijelu koji se odnosi na period koji nije obuhvaćen Izvještajem o primjeni instituta "Lice za podršku djetetu u postupcima u vezi sa porodičnim odnosima", kao i informacije koje se odnose na pojedinačni prikaz angažovanih lica za svaku godinu i po sudovima, te informaciji koliko je djece bilo obuhvaćeno podrškom.

Žalba ne odlaže izvršenje rješenja.

O b r a z l o ž e n j e

[redacted] iz Podgorice, podnijela je Ministarstvu pravde zahtjev za slobodan pristup informacijama broj UPI 02-037/20-35/1 od 26.02.2020. godine, kojim je tražila da joj se omogući pristup informaciji: Koliko je bilo angažovanih lica za podršku u periodu 2018-2019. godinu, pojedinačno za svaku godinu i po sudovima, te koliko je djece bilo obuhvaćeno podrškom?

U postupku po zahtjevu, Ministarstvo pravde utvrdilo je da posjeduje traženu informaciju, koja je opisana u stavu 1 dispozitiva rješenja, te da se u istoj ne nalaze podaci čijim bi se objelodanjivanjem ugrozio neki od interesa iz člana 14 Zakona o slobodnom pristupu informacijama, pa nalazi da zahtjev treba usvojiti kao osnovan, u skladu sa čl. 13 i 21 stav 1 tačka 3 Zakona o slobodnom pristupu informacijama.

Dalje, razmatrajući predmetni zahtjev u dijelu koji je bliže opisan stavom 3 dispozitiva ovog rješenja, Ministarstvo pravde je utvrdilo da tražene informacije nema u svom posjedu, te da je za iste neophodno sačinjavanje nove informacije. Ovo iz razloga što je obaveza izvještavanja u pogledu praćenja instituta "Lice za podršku djetetu u postupcima u vezi sa porodičnim odnosima", definisana programom rada Ministarstva pravde za IV kvartal 2019. godine, saglasno Akcionim planom za

implementaciju Strategije reforme pravosuđa 2019-2020. Budući da u navedenim strateškim dokumentima nije predviđeno prikazivanje informacija koje su predmet zahtjeva, ovaj organ nalazi da zahtjev treba odbiti u skladu sa članom 29 stav 1 tačka 1 Zakona o slobodnom pristupu informacijama, kojim je između ostalog, propisano da će organ vlasti odbiti zahtjev za pristup informaciji, ako pristup informaciji zahtijeva ili podrazumijeva sačinjavanje nove informacije

Žalba ne odlaže izvršenje rješenja, shodno članu 36 Zakona o slobodnom pristupu informacijama.

Na osnovu izloženog, odlučeno je kao u dispozitivu rješenja.

UPTUSTVO O PRAVNOJ ZAŠTITI: Protiv ovog rješenja može se izjaviti žalba Agenciji za zaštitu podataka o ličnosti i pristup informacijama u roku od 15 dana od dana prijema rješenja, neposredno ili preko ovog Ministarstva. Žalba se podnosi u dva primjerka, sa dokazom o uplati 4,00 € administrativne takse na žiro račun, broj 907 - 0000000083001 – 19, shodno tarifnom broju 2 Zakona o administrativnim taksama („Sl.list RCG“, br.53/03 ...02/06 i „Sl.list CG“, br.22/8... 18/19).

SEKRETARKA
Nada Stanišić

Nada Stanišić

**CRNA GORA
MINISTARSTVO PRAVDE**

**IZVJEŠTAJ
O PRIMJENI INSTITUTA
“LICE ZA PODRŠKU DJETETU U POSTUPCIMA U VEZI SA
PORODIČNIM ODNOSIMA”
(NOVEMBAR 2017 – OKTOBAR 2019. GODINE)**

Podgorica, decembar 2019. godine

UVOD

Akcionim planom za implementaciju Strategije reforme pravosuđa 2019-2020, mjera 2.3.3. i Programom rada Ministarstva pravde za IV kvartal 2019. godine planirana je izrada Izvještaja o primjeni instituta "Lice za podršku djetetu u postupcima u vezi sa porodičnim odnosima" (u daljem tekstu: Lice za podršku).

Ovaj institut uveden je u pravni sistem Crne Gore - oblast porodičnog zakonodavstva Zakonom o izmjenama i dopunama Porodičnog zakona ("Službeni list CG, broj 53/16) sa ciljem pružanja stručne pomoći i podrške djetetu koje učestvuje u sudskim postupcima u vezi sa porodičnim odnosima u kojima postoji takav intenzitet konflikta između djeteta i roditelja ili između roditelja koji bi mogao štetno da utiče na psihofizički razvoj djeteta.

Imajući u vidu poseban značaj Lica za podršku, te činjenicu da se radi o novom institutu u oblasti porodičnog zakonodavstva, važno je pratiti njegovu praktičnu primjenu kroz sačinjavanje redovnih godišnjih izvještaja o njegovoj primjeni.

Izvještaj sadrži podatke o broju predmeta u kojima su u izvještajnom periodu angažovana Lica za podršku, zapažanja svih relevantnih subjekata koji se bave njegovom praktičnom primjenom, odnosno subjekata na koje se ovaj institut odnosi, ocjenu stanja o njegovoj primjeni, te preporuke za njegovo dalje osnaživanje.

Izvještaj se zasniva na podacima pribavljenim od osnovnih sudova, Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, te podacima i informacijama koje je pribavila ekspertkinja prof. dr. Nevena Petrušić, koja je za potrebe izrade ovog Izvještaja angažovana od strane UNICEF-a, partnerske međunarodne organizacije Ministarstva pravde za oblast prava djece.

I **NORMATIVNI OKVIR**

1. Međunarodni normativni okvir

Ključno polazište savremenog međunarodnog prava o pravima djeteta jeste da je dijete autonomni pravni subjekat i samostalni titular ljudskih prava i sloboda, prilagođenih njegovim razvojnim potrebama, čime se obezbjeđuje zadovoljavajući stepen slobode ličnosti i samoodređenja djeteta. Međunarodni standardi u pogledu učešća djece u građanskim sudskim postupcima i donošenja odluka koje su u njihovom najboljem interesu uspostavljeni su usvajanjem Konvencije o pravima djeteta, a bliže razrađeni u opštim komentarima Komiteta za prava djeteta. Dva su ključna prava i principa garantovana Konvencijom čijom se implementacijom ovi ciljevi ostvaruju: pravo djeteta na poštovanje njegovih najboljih interesa i pravo djeteta na slobodno izražavanje mišljenja.

Pravo djeteta da aktivno učestvuje u sudskim postupcima i utiče na sadržinu sudske odluke proističe iz prava na slobodno izražavanje mišljenja, kao jednom od ključnih elemenata šireg prava na participaciju, koje obezbeđuju da djeca učestvuju u odlučivanju o stvarima koje su od značaja za njihov život. Poštovanje mišljenja djeteta, sloboda izražavanja i pravo na pristup informacijama ključne su komponente ovog prava. Dijete ima pravo da, ako to želi, bude saslušano i ozbiljno shvaćeno prilikom donošenja bilo koje odluke koja ga se tiče, kao i pravo da, kao član porodice, zajednice i države uzme aktivno učešće u porodičnom i društvenom životu. U tom smislu, pravo na participaciju je individualno pravo svakog djeteta pojedinačno, ali i pravo djece kao grupe, da u različitim prilikama i različitim

okruženjima izraze svoje mišljenje i na taj način budu aktivni akteri u porodici i društvu, odnosno u privatnom i javnom životu.

Jedna od ključnih komponenti koncepta pravosuđa prilagođenog djeci jeste pravo djece da pod jednakim uslovima pristupe pravdi i efektivno učestvuju u sudskom postupku, što podrazumijeva da djeca budu obaviještena o svojim pravima, da im se ukaže na mogućnost pristupa pravosuđu, da budu konsultovana i saslušana u postupcima u kojima učestvuju ili koji na njih utiču.

Pravo djeteta da bude saslušano (član 12. Konvencije o pravima djeteta) povezano je sa principom najboljeg interesa djeteta, čije ostvarivanje zahtijeva da dijete bude obavezno uključeno u procjenu njegovih najboljih interesa, što podrazumijeva da mu se pruži mogućnost da slobodno izrazi svoje stavove o svim pitanjima koja ga se tiču.

Prema stavu Komiteta za prava djeteta izraženom u Opštem komentaru broj 12, dijete ima pravo, ali ne i obavezu da izrazi svoje mišljenje. To podrazumijeva da je svako ko utvrđuje mišljenje djeteta dužan da o tome obavijesti dijete na način primjeren uzrastu i zrelosti djeteta, provjeravajući da li je dijete to razumjelo. S druge strane, pravo na slobodno izražavanje mišljenja podrazumijeva autentično slušanje i uvažavanje onoga što dijete ima da kaže, davanje prostora djetetu da izrazi svoje mišljenje i, uzimajući u obzir njegov uzrast i razvojne mogućnosti, omogućavanje da učestvuje u procesu donošenja odluka o stvarima koje ga se tiču. Na taj način se podstiče i insistira na uvažavanju mišljenja djeteta, što je u neposrednoj vezi s njegovim najboljim interesom, još jednim od osnovnih principa Konvencije o pravima djeteta. Komitet za prava djeteta ukazuje da postoji jasna povezanost između pružanja prilike djetetu da izrazi svoj stav i njegovog najboljeg interesa.

U skladu sa principom supstantivne jednakosti, neophodno je pružiti posebnu zaštitu i pomoć ranjivijoj djeci, u koje su svrstana djeca migranti, izbjeglice ili djeca koja su podnijela zahtjev za azil, djeca bez pratnje odraslih, djeca sa invaliditetom, djeca beskućnici ili djeca sa ulice, romska djeca i djeca smještena u ustanove za stacionarni boravak, kao i djeci koja učestvuju u postupcima pred sudom u kojima postoji konflikt između djeteta i roditelja ili između roditelja koji je takvog intenziteta da može štetno uticati na psihofizički razvoj djeteta.

Jedan od standarda pravosuđa po mjeri djeteta jeste i poštovanje dostojanstva djeteta, što podrazumijeva da se prema djeci postupa s pažnjom, osjećajno, pravično i s poštovanjem, sve dok traje postupak, kao i da se posebna pažnja posvećuje njihovom ličnom položaju, blagostanju i konkretnim potrebama, uz puno poštovanje njihovog fizičkog i psihičkog integriteta i stroge zabrane mučenja ili nečovječnog i ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja.

2. Normativni okvir Crne Gore

Ustav Crne Gore iz 2007. godine promovira koncept prava djeteta, propisujući da dijete uživa prava i slobode koji su primjereni njegovom uzrastu i zrelosti, kao i da se djetetu jemči posebna zaštita od psihičkog, fizičkog, ekonomskog i svakog drugog iskorišćavanja ili zloupotrebe (član 74 Ustava).

Institut Lica za podršku uveden je u pravni sistem Crne Gore 2016. godine donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Porodičnog zakona, kojim je parcijalno noveliran Porodični zakon iz 2007. godine, pri čemu se najveći broj novina odnosi na oblast prava djeteta i mehanizme namijenjene sudskoj zaštiti prava djeteta iz sfere porodičnih odnosa. Uvođenjem ovog instituta unaprijeđeni su uslovi za efektivno učešće djece u sudskim postupcima iz porodično-pravnih odnosa i

pružanje potrebne stručne pomoći i podrške djeci o čijim se pravima i interesima odlučuje, u skladu sa međunarodnim standardima.

Iskustvo pokazuje da je djetetu učesniku u sudskom postupku, bez obzira da li ima položaj stranke, svjedoka ili učesnika koji izražava svoje mišljenje, najčešće neophodna stručna pomoć i podrška, jer je nedovoljno pripremljeno za dolazak pred sud, ne poznaje svoja prava i ne razumije na pravi način ono što se u sudnici događa. S druge strane, za djecu, posebno onu nižeg uzrasta, dolazak u sudnicu i suočavanje sa tipičnim ambijentom i atmosferom koja u njoj vlada predstavlja traumatično iskustvo i uzrok je svojevrstne viktimizacije djeteta. Sagledavajući potrebu da se djeci obezbijedi adekvatna pomoć i podrška stručnih osoba, a imajući u vidu raznovrsne modele u uporednim pravnim sistemima, uveden je novi institut Lice za podršku, model koji je prilagođen domaćem pravnom sistemu.

U Porodičnom zakonu u članu 317v u stavu 1 najprije je propisano da u postupcima u vezi sa porodičnim odnosima, sud može, ako ocijeni da to zahtijeva intezitet konflikta između djeteta i roditelja ili između roditelja, postaviti djetetu Lice za podršku. Lice za podršku se postavlja djetetu mlađem od 14 godina bez njegove saglasnosti, a djetetu starijem od 14 godina uz njegovu saglasnost.

Lica za podršku djetetu su stručnjaci odgovarajućeg profila koji se nalaze na listi Lica za podršku koju utvrđuje Ministarstvo pravde.

U članu 317g istog zakona taksativno su propisani uslovi koje mora da ispunjava Lice za podršku, s tim što je propisan i jedan izuzetak kojim je dozvoljena mogućnost da Ministarstvo pravde izda licencu i licu druge struke osim one koja je predviđena ovim zakonom, a koje ima završene specijalističke studije VII1 nivo kvalifikacije obrazovanja i koje ispunjava preostale propisane uslove za izdavanje licence, ako utvrdi da to lice svojim praktičnim znanjem i iskustvom može uspješno da obavlja poslove Lica za podršku. Ministarstvo pravde sprovodi obuku Lica za podršku, obrazuje Komisiju za provjeru stečenih znanja i vještina, propisuje program obuke i način njenog sprovođenja i dr., te izdaje uvjerenje o uspješno završenoj obuci.

Dužnosti Lica za podršku su: da se brižljivo i savjesno stara o ličnosti i interesima djeteta, da sa djetetom izgradi odnos povjerenja, upozna ga sa njegovim pravima, pruži informacije o predmetu, toku i mogućem ishodu postupka, kao i da objasni djetetu moguće posljedice izražavanja njegovog mišljenja. Takođe, propisana je i obaveza Lica za podršku da, uz saglasnost djeteta, sudu prenese njegovo mišljenje, da prisustvuje ročištu na kome se dijete saslušava odnosno neposredno iznosi mišljenje, kao i da djetetu objasni sadržinu odluke i njene posljedice.

Da bi lice za podršku uspješno ostvarilo svoju ulogu, propisana su i odgovarajuća prava koja ono ima, prije svega pravo uvida u spise predmeta, pravo da mu budu dostavljeni svi podnesci i pravo da prisustvuje svim ročištima. Prava i obaveze Lica za podršku prestaju pravnosnažnošću sudske odluke.

Kao kontrolni mehanizam i zaštita od nesavjesnog i neprofesionalnog postupanja Lica za podršku propisano je da će sud razriješiti Lice za podršku ako utvrdi da nesavjesno vrši svoju dužnost, da zloupotrebljava svoja ovlaštenja, da radom ugrožava interes djeteta ili ako smatra da bi za dijete bilo korisnije da mu se postavi drugo Lice za podršku.

U skladu sa navedenim zakonskim određenjima, Ministarstvo pravde je organizovalo i sprovelo obuku, te izdalo licencu za 17 Lica za podršku.

II PRAKTIČNA PRIMJENA INSTITUTA LICE ZA PODRŠKU

Uslovi za praktičnu primjenu instituta Lice za podršku stvoreni su u zakonom propisanom roku – novembar 2017. godine, kada je ovim licima izdata licenca za rad i sačinjena Lista lica za podršku koja je dostavljena svim osnovnim sudovima.

Prema pribavljenim podacima, osnovni sudovi su u izvještajnom periodu angažovali Lice za podršku u 31 predmetu.

U tabeli koja slijedi prikazani su osnovni sudovi koji su u izvještajnom periodu angažovali Lice za podršku, kao i broj predmeta u kojima su ta lica angažovana.

Naziv suda	Broj predmeta
Osnovni sud u Baru	3
Osnovni sud u Beranama	3
Osnovni sud u Kotoru	4
Osnovni sud u Podgorici	17
Osnovni sud u Herceg Novom	4
Ukupno	31

Iz tabelarnog prikaza proizilazi da je Osnovni sud u Podgorici u najvećem broju predmeta – 17 predmeta angažovao Lice za podršku, što čini više od polovine od ukupnog broja predmeta u kojima su ova lica angažovana u izvještajnom periodu u svim osnovnim sudovima. Preostali osnovni sudovi koji su u izvještajnom periodu angažovali Lice za podršku to su učinili u približno istom broju predmeta. Tako su Osnovni sud u Baru i Osnovni sud u Beranama angažovali Lice za podršku u po 3 predmeta, a Osnovni sud u Kotoru i Osnovni sud u Herceg Novom u po 4 predmeta. Iz navedenih podataka proizilazi i da je samo 5 od ukupno 15 osnovnih sudova angažovalo Lice za podršku u izvještajnom periodu, te da su, geografski posmatrano, u svim regijama u Crnoj Gori – centralna, sjeverna i južna regija, u izvještajnom periodu angažovana Lica za podršku.

U Izvještaju nije bilo moguće iskazati odnos broja predmeta u kojima su sudovi angažovali Lice za podršku i ukupnog broja predmeta iz oblasti porodično-pravnih odnosa koji se nalazio u radu u sudovima u izvještajnom periodu, jer statistički podaci o broju parničnih i vanparničnih predmeta u sudovima ne pružaju uvid o njihovom broju prema predmetu spora.

U pravcu stvaranja svih neophodnih uslova za cjelovito praćenje praktične primjene instituta Lice za podršku predviđeno je da se analitički podaci koji se odnose na angažovanje Lica za podršku, razvrstani prema predmetu spora, unose u novi Informacioni sistem pravosuđa (sadašnji Pravosudni informacioni sistem). Navedeni način evidentiranja podataka počće sa primjenom nakon početka primjene novog Informacionog sistema pravosuđa, koji je u pripremi.

Za sveobuhvatno sagledavanje praktične primjene ovog instituta od posebnog su značaja podaci i informacije koje je pribavila angažovana ekspertkinja koja je organizovala fokus-grupne diskusije i obavila intervjue sa predstavnicima Ministarstva pravde, sudijama, advokatima, Licima za podršku, predstavnicima centara za socijalni rad i jednim roditeljem čijem je djetetu bilo postavljeno Lice za podršku.

Svi učesnici u fokus-grupnim diskusijama i intervjuima smatraju pozitivnim uvođenje instituta Lice za podršku, prepoznajući da je on koristan s aspekta zaštite prava i interesa djece i promocije koncepta prava djeteta.

Primarni značaj Lica za podršku učesnici vide u mogućnosti da ovo lice utvrdi i sudu prenese autentično mišljenje djeteta, dok se manje prepoznaje uloga Lica za podršku u pružanju informacija djetetu kako bi razumjelo o čemu se odlučuje u postupku i kako će sudska odluka uticati na život djeteta. Takođe, znatno manje se prepoznaje uloga Lica za podršku u pružanju psihološke podrške djetetu tokom trajanja sudskog postupka radi smanjenja traumatizacije i viktimizacije, kao i uloga u informisanju djeteta o njegovim pravima.

Tokom diskusije i intervjua učesnici su posebno naglasili da je institut Lice za podršku od velikog značaja za utvrđivanje mišljenja djeteta u postupcima u kojima se odlučuje o vršenju roditeljskog prava, naročito u situacijama kada ima indicija da je dijete instruirano i da je predmet manipulacije roditelja. Ocijenili su da u takvim slučajevima izvještaj Lica za podršku omogućava sudiji da sazna autentično mišljenje djeteta, što je od značaja za pravilnu procjenu i utvrđivanje najboljeg interesa djeteta i donošenje pravilne odluke. U tom smislu, učesnici su istakli da angažovanje Lica za podršku olakšava i rad sudijama, koji nijesu stručno osposobljeni za razgovor sa djecom, posebno sa djecom nižeg uzrasta.

Naročito pozitivne ocjene uloge i značaja Lica za podršku dali su sudije koji imaju neposredno iskustvo u postavljanju Lica za podršku.

Posebno su pozitivno ocijenili angažovanje Lica za podršku na pripremi djeteta za dolazak pred sud radi neposrednog izražavanja mišljenja.

Dalje, sudije koji odlučuju po pravnim lijekovima u predmetima iz porodično-pravnih odnosa (sudije Vrhovnog suda Crne Gore i sudije viših sudova), iako nemaju neposredni uvid u rad Lica za podršku mišljenja su da je ovaj institut veoma značajan i koristan i da je njegovo uvođenje doprinijelo prilagođavanju pravosuđa potrebama djece. Posebno su ukazali da je ovaj institut značajan za jačanje položaja djeteta u građanskim sudskim postupcima, u smislu poštovanja želja i mišljenja djeteta, što dugoročno može pozitivno uticati na promjenu odnosa prema djeci, koja se još uvijek u dovoljnoj mjeri ne prepoznaju kao titulari prava.

U pogledu perspektive razvoja instituta Lice za podršku, sudije imaju pozitivan stav i smatraju da će početne teškoće, koje postoje sa svim novim pravnim institutima, biti vremenom prevaziđene, kako se praksa bude razvijala.

Advokati sa kojima su vršeni intervjui su istakli da Lica za podršku mogu u značajnoj mjeri da amortizuju traumu kod djeteta i da djetetu pruže podršku, posebno u slučajevima kada su roditelji u sukobu u pogledu vršenja roditeljskog prava, zbog čega su i sami predlagali postavljanje Lica za podršku.

Prema mišljenju predstavnika centara za socijalni rad veoma je značajno što su uvođenjem Lica za podršku stvoreni uslovi da se u slučajevima visokokonfliktnih razvoda braka angažuje kvalifikovano stručno lice koje će djetetu pružiti neophodnu pomoć i podršku u toku postupka pred sudom, kao i neophodni uslovi da dijete iskaže svoje želje i mišljenje, što, u krajnjem, može bitno da utiče na sudska odluka, jer je mišljenje djeteta jedan od značajnih faktora za utvrđivanje najboljeg interesa djeteta. Kako su dalje istakli, to je posebno značajno jer u uslovima velikog opterećenja profesionalaca u Centrima za socijalni rad postoji rizik da se u pripremi nalaza i stručnih mišljenja ne posveti dovoljna pažnja djetetu i ne prepoznaju neprimjereni roditeljski uticaji na formiranje mišljenja djeteta.

I po mišljenju roditelja čijem je djetetu postavljeno Lice za podršku u postupku u kojem je odlučivano o vršenju roditeljskog prava i održavanju ličnih kontakata djeteta sa drugim roditeljem uloga Lica za podršku je izuzetno važna jer je to lice u mogućnosti da dopre do djeteta i da ga ohrabri da slobodno izrazi svoje mišljenje. Pored pozitivnih efekata za samo dijete, koji se ogledaju u osnaživanju djeteta da

prihvati nove životne okolnosti i porodičnu situaciju, roditelj ističe i pozitivan uticaj Lica za podršku na same roditelje, koji su dodatno motivisani da prihvate stav i mišljenje svog djeteta. Zato, po mišljenju ovog roditelja, angažovanje Lica za podršku može doprinijeti i prevazilaženju tenzija među roditeljima i boljem razumijevanju roditeljske odgovornosti, što se pozitivno odražava na dijete i njegov odnos sa oba roditelja.

Lica za podršku sa praktičnim iskustvom u obavljanju ove dužnosti ocijenila su cjelishodnim svoje angažovanje jer je djetetu koristila njihova stručna pomoć i podrška. Djeca su znala šta se događa na sudu, o čemu se odlučuje, pomogli su im da razumiju šta sudska odluka znači i kako će ta odluka na njih uticati. U pojedinim slučajevima djeca su bila instruirana kako da izraze određeni stav u pogledu života sa jednim od roditelja, ali su Lica za podršku uspjela saznati šta ta djeca stvarno žele, što je, po mišljenju Lica za podršku, pomoglo sudiji u donošenju odluke koja će biti u njihovom najboljem interesu. U konačnom, smatraju da je potrebno organizovati dodatne napredne obuke koje bi unaprijedile nivo njihovih praktičnih znanja i vještina za rad sa djecom, posebno u pogledu načina utvrđivanja mišljenja djeteta, uspostavljanja komunikacije i saradnje sa djetetom i roditeljima i drugim učesnicima u postupku, načina pružanja podrške djetetu, izrade izvještaja itd.

III OBUKE

Ministarstvo pravde je u oktobru 2017. godine, uz partnersku podršku UNICEF-a, organizovalo i sprovelo obuku za Lica za podršku, koju je uspješno završilo 17 kandidata, kojima je, nakon što je utvrđeno da ispunjavaju sve preostale zakonom propisane uslove za izdavanje licence, izdata Licenca za rad za lica za podršku. Nakon navedene inicijalne obuke, Ministarstvo pravde je u 2018. godini, takođe uz navedenu partnersku podršku, organizovalo i sprovelo naprednu obuku za ova lica.

Centar za obuku u sudstvu i državnom tuzilaštvu je u 2017. godini, u saradnji sa UNICEF-om, organizovao dvije dvodnevne obuke za sudije na temu: „Porodični zakon - izmjene i dopune - učešće djeteta u postupcima iz porodičnih odnosa”, dok je u 2018. i 2019. godini, takođe u saradnji sa UNICEF-om, organizovao dvije, odnosno jednu dvodnevnu obuku na prednje navedenu temu, koju su pohađali sudije, socijalni radnici, advokati i Lica za podršku.

IV OCJENA STANJA

Institut Lica za podršku uveden je u pravni sistem Crne Gore Zakonom o izmjenama i dopunama Porodičnog zakona iz 2016. godine, a počeo je da se primjenjuje u novembru 2017. godine. Nakon gotovo dvije godine od početka njegove praktične primjene može se konstatovati da je uvođenje Lica za podršku u pravni sistem Crne Gore bilo opravdano.

Navedeni zaključak, prije svega, proizilazi iz činjenice da su sudovi u izvještajnom periodu angažovali Lica za podršku u 31 predmetu, te činjenice da su svi učesnici sa kojima je angažovana ekspertkinja obavila razgovor za potrebe izrade ovog Izvještaja – predstavnik Ministarstva pravde, sudije, advokati, predstavnici centara za socijalni rad i roditelj čijem je djetetu bilo postavljeno Lica za podršku istakli njegov nesumnjivi značaj za pružanje stručne pomoći i podrške djeci u visokokonfliktnim sudskim sporovima iz porodično-pravnih odnosa.

Naime, kada se ima u vidu činjenica da je Lice za podršku novi institut u pravnom sistemu Crne Gore, te njegova izuzetno značajna uloga, a to je, prije svega, pružanje stručne pomoći i podrške djeci u sporovima iz porodično-pravnih odnosa u kojima postoji jak intenzitet konflikta između roditelja i djece ili između samih roditelja, svakako se može konstatovati da nije mali broj slučajeva u kojima su angažovana Lica za podršku u izvještajnom periodu i da ukazuje na opravdanost njegovog uvođenja u pravni sistem Crne Gore.

Posebno je važna činjenica što su stav o opravdanosti uvođenja Lica za podršku iznijeli učesnici koji ovaj institut primjenjuju u praksi – sudije, Lica za podršku i advokati, koji su, u bitnom, istakli da je ovaj institut koristan s aspekta zaštite prava i interesa djece i promocije koncepta prava djeteta. Angažovanjem Lica za podršku omogućava se utvrđivanje autentičnog mišljenja djeteta, što je od velikog značaja u postupcima u kojima se odlučuje o vršenju roditeljskog prava, naročito u situacijama kada ima indicija da je dijete instruirano i da je predmet manipulacije roditelja. Ocijenili su da u takvim slučajevima izvještaj Lica za podršku omogućava sudiji da sazna mišljenje djeteta, što je od značaja za pravilnu procjenu i utvrđivanje najboljeg interesa djeteta i donošenje pravilne odluke.

Takođe, po mišljenju roditelja čijem je djetetu postavljeno Lice za podršku u postupku u kojem je odlučivano o vršenju roditeljskog prava i ostvarivanju ličnog kontakta sa drugim roditeljem, Lice za podršku je ispunilo svoj zadatak na najbolji mogući način. Pored pozitivnih efekata za samo dijete koji se ogledaju u osnaživanju djeteta da prihvati nove životne okolnosti i porodičnu situaciju, angažovanje Lica za podršku ima pozitivan uticaj i na roditelje, koji su dodatno motivisani da prihvate stav i mišljenje svog djeteta, tako da, po mišljenju ovog roditelja, angažovanje Lica za podršku može doprinijeti i prevazilaženju tenzija među roditeljima i boljem razumijevanju roditeljske odgovornosti, što se pozitivno odražava na dijete i njegov odnos sa oba roditelja.

Kada je u pitanju praćenje praktične primjene ovog instituta, novi Informacioni sistem pravosuđa, koji je u izradi, sadržaće sve relevantne podatke o predmetima iz porodično-pravnih odnosa, pa i podatke o angažovanju Lica za podršku, što će omogućiti cjelovito praćenje njegove primjene.

Pravilnom tumačenju i praktičnoj primjeni predmetnog instituta u izvještajnom periodu nesumnjivo su doprinijele aktivnosti Ministarstva pravde, koje je, u saradnji sa UNICEF-om, organizovalo bazičnu i naprednu obuku za Lica za podršku i vrlo aktivno pratilo njegovu praktičnu primjenu, kao i aktivnosti Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, koji je, takođe u saradnji sa UNICEF-om, organizovao pet dvodnevni obuka za sudije, socijalne radnike, advokate i Lica za podršku na temu: „Porodični zakon - izmjene i dopune - učešće djeteta u postupcima iz porodičnih odnosa”.

Navedene obuke neophodno je organizovati i u narednom periodu za sve navedene subjekte, radi dodatnog sticanja znanja i vještina potrebnih za pravilno tumačenje i primjenu ovog instituta.

Kada je u pitanju nivo informisanosti stručne i šire javnosti o ulozi i značaju predmetnog instituta, a na bazi podataka pribavljenih za potrebe sačinjavanja ovog izvještaja, zaključuje se da postoji relativno dobra informisanost o ulozi i značaju Lica za podršku. Međutim, u narednom periodu neophodno je nastaviti sa aktivnostima u pravcu podizanja tog nivoa, kako preko nadležnih institucija, tako i putem sredstava javnog informisanja.

V PREPORUKE ZA NAREDNI PERIOD

U narednom periodu potrebno je:

- kontinuirano pratiti praktičnu primjenu instituta Lica za podršku kroz izradu godišnjih izvještaja o njegovoj primjeni;
- nastaviti sa naprednim obukama Lica za podršku, a po potrebi organizovati i nove bazične obuke;
- nastaviti sa kontinuiranim obukama sudija, socijalnih radnika i advokata u vezi primjene instituta Lica za podršku;
- nastaviti sa informisanjem stručne i šire javnosti o ulozi i značaju Lica za podršku.